

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.О. ректора Одеського державного
аграрного університету,

голова приймальної комісії

проф. Михайло БРОШКОВ

« ____ » _____ 2025 р.

ПРОГРАМА

співбесіди з фахових дисциплін

для вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР»

пільгових категорій

за ОПП «ЕКОНОМІКА»

СПЕЦІАЛЬНОСТІ С1 «ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ (ЕКОНОМІКА)»,

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ С «СОЦІАЛЬНІ НАУКИ, ЖУРНАЛІСТИКА ТА
ІНФОРМАЦІЯ»

(на базі ступеня вищої освіти бакалавра або освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста за спорідненими/неспорідненими спеціальностями)

ОДЕСА-2025

Програма співбесіди з фахових дисциплін для вступу на навчання для здобуття ступеня освітнього ступеня «*Магістр*» пільгових категорій на базі ступеня вищої освіти бакалавра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста за спорідненими/неспорідненими спеціальностями при вступі на освітньо-професійну програму «*Економіка*» спеціальності спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація», розроблена:

 професор кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
д.е.н., *Марина БАЛДЖИ*

(підпис)

 в.о. завідувача кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
д.е.н., *Олена КНЯЗЄВА*

(підпис)

 доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
к.е.н., *Аліса ШЕВЧЕНКО*

(підпис)

 доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
к.е.н., *Ольга ПЕТРЕНКО*

(підпис)

Гарант ОПП: професор кафедри економічної теорії і економіки ,

д.е.н., *Марина БАЛДЖИ*

Схвалено вченою радою факультету економіки та управління
від «___» _____ 2025 року, протокол № __

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. БАЗОВА ЧАСТИНА ПРОГРАМИ.....	5
1.1. Міжнародна економіка	5
1.2. Економіка підприємства	7
1.3 Організація і планування виробничо – господарської діяльності підприємств	9
1.4. Фінанси, гроші та кредит	12
1.5. Аналіз господарської діяльності	14
1.6. Менеджмент	15
2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	18
3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	27

ВСТУП

До участі в конкурсі на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «*Магістр*» при вступі на освітньо-професійну програму «*Економіка*» С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація» допускаються особи, які мають документ державного зразка про здобутий перший (бакалаврський) рівень або освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст» за спорідненими/неспорідненими спеціальностями.

Мета вступної співбесіди – перевірка відповідності знань, умінь та навичок абітурієнтів програмним вимогам, з'ясування компетентності та оцінка ступеня підготовленості вступників для отримання освітнього ступеня «Магістр».

Вступник повинен володіти сукупністю знань, умінь, навичок, інших компетентностей, необхідних для вирішення прикладних проблем та складних спеціалізованих економічних задач в підприємстві, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Вступник повинен:

- **виявити** базові знання з теорії та практики дисциплін, що виносяться на вступне випробування: міжнародна економіка, економіка підприємства, організація і планування виробничо – господарської діяльності підприємств, менеджмент, інформаційні системи і технології;

- **знати** базові економічні закони, принципи і категорії з дисциплін, що виносяться на іспит;

- **продемонструвати** навички творчого, критичного погляду на поставлені практичні завдання та розробки обґрунтованих пропозицій щодо їх розв'язання.

1. БАЗОВА ЧАСТИНА ПРОГРАМИ

1.1 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

1.1.1. Поняття, предмет та ознаки міжнародної економіки. Матеріальний зміст міжнародної економіки, її структура, предмет та суб'єкти міжнародної економіки. Види та характерні особливості міжнародної економіки. Предмет вивчення курсу «Міжнародна економіка», її місце серед інших економічних дисциплін, структура і логіка викладання. Рівні та особливості розвитку міжнародної економіки. Роль міжнародної економіки у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.

1.1.2. Система міжнародного поділу праці та основні тенденції її розвитку у сучасних умовах. Міжнародний поділ праці – вихідна основа розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин. Міжнародний поділ праці як форма прояву суспільного поділу праці. Етапи розвитку МПП. Фактори поглиблення міжнародного поділу праці. Вплив технологічної революції на міжнародний поділ праці. Головні організаційно-економічні форми втілення міжнародного поділу праці. Проблеми і передумови участі України в міжнародний поділ праці.

1.1.3. Світове господарство: сутність, елементи і суб'єкти, формування, фактори розвитку. Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу. Соціально-економічний принцип систематизації країн світу. Країни Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР). Країни “Сімки”. Три центри економічного розвитку. Малі привілейовані нації. Країни переселенського капіталізму. Країни середнього рівня розвитку. Країни, що розвиваються: поняття, загальні риси та місце у світовій економіці.

1.1.4. Типи зовнішньоторговельної політики держав. Митно-тарифні та нетарифні інструменти регулювання. Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав. Протекціонізм і лібералізація торгівлі. Засоби зовнішньоторговельної політики. Прояви дискримінації в МТ. Раціональне торговельне співробітництво. Регулювання міжнародних торговельних відносин. Діяльність міжнародних торгових організацій.

1.1.5. Міжнародні фінансові центри, передумови їх функціонування. Регіональні зміни і сфері зовнішніх позичань. Міжнародна координація валютних відносин. Група Світового банку, мета створення, функції, структура. Банк міжнародних розрахунків у системі регулювання валютно-кредитних відносин. Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський Інвестиційний банк. Регіональні банки реконструкції та розвитку в Африці, Азії, Латинській Америці, їх роль в кредитуванні країн, що розвиваються. Світова криза заборгованості. Реструктуризація боргу. Проблеми зовнішньої заборгованості України.

1.1.6. Міжнародна торгівля – визначна форма міжнародних економічних відносин. Особливості розвитку міжнародної торгівлі. Регіональна структура міжнародної торгівлі. Структура світового товарообігу за соціально-економічними угрупованнями країн. Монополізація світової торгівлі.

Діяльність ТНК і конкурентна боротьба на світовому ринку. Види і форми міжнародної торгівлі. Передумови і особливості участі України в міжнародній торгівлі.

1.1.7. Міжнародна міграція робочої сили: поняття, етапи розвитку та види. Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її міжнародного тяжіння і експорту. Державне і міжнародне регулювання трудової міграції. Міжнародна організація праці і її роль у вирішенні питань безробіття і захисту прав трудящих. Програми стимулювання еластичності ринку праці і забезпечення зайнятості населення. Гнучкість ринку праці. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

1.1.8. Науково-технічне співробітництво як форма міжнародних економічних відносин. Традиційні і нові форми науково-технічного співробітництва країн світу. Комерційний зміст науково-технічних відносин. Розвиток торгівлі ліцензіями і ноу-хау. Інтернаціоналізація науково-технічних відносин. Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Специфічні риси міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрямки. Україна на міжнародному ринку послуг.

1.1.9. Міжнародні потоки капіталу. Форми прямих зарубіжних інвестицій. Позитивний та негативний вплив прямих зарубіжних інвестицій на країни, що приймають. Наслідки прямих зарубіжних інвестицій для країн-інвесторів. Перспективи і проблеми прямих зарубіжних інвестицій в економіку України. Державна програма підтримки іноземних інвестицій.

1.1.10. Поняття валютних відносин та світової валютної системи. Національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність і елементи. Еволюція світової валютної системи. Європейська валютна система. Валютно-фінансова система країн ЄС. Валютна політика України. Валютний ринок. Сутність валютної політики.

1.1.11. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці, функції у сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Сутність міжнародних кредитних відносин. Основні види кредитних угод. Умови надання кредитів. Кредитні міжбанківські ставки. Класифікація кредитів.

1.1.12. Сутність, цілі і значення міжнародної економічної інтеграції, основні риси. Передумови і фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції як якісно нового рівня міжнародної економіки. Етапи формування міжнародних економічних інтеграційних угруповань. Світові інтеграційні процеси і Україна. Регіональний характер міжнародної економічної інтеграції. Регіональні інтеграційні об'єднання промислово розвинутих країн. Специфіка інтеграції східноєвропейських країн. Україна і інтеграційні угруповання країн. Північноамериканська економічна інтеграція. Інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються.

1.2 ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

1.2.1. Сутність економіки як сукупності виробничих відносин та система

виробничих відносин. Місце економіки підприємства в системі економічних наук та її зв'язок з іншими науками. Об'єкт вивчення економіки підприємства. Предмет вивчення економіки підприємства. Методологічна основа дослідження економіки підприємства. Загальнонаукові та специфічні методи дослідження економіки підприємства.

1.2.2. Поняття і класифікація підприємств та їх об'єднань. Основні ланки підприємств, їх функції та взаємозв'язок. Функції підприємства та його напрямки діяльності. Принципи підприємницької діяльності. Передумови підприємницької діяльності. Основні форми підприємництва: приватне, колективне та державне підприємництва. Управління підприємствами. Реєстрації підприємства. Форми господарювання. Економічні основи і правове забезпечення функціонування організаційно-правових форм аграрних підприємств.

1.2.3. Середовище функціонування підприємства. Ієрархічна модель середовища. Різновиди ієрархічної моделі. Елементи структури середовища підприємства. Зовнішнє середовище та його функціонування. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства. Мікросередовище. Споживачі. Постачальники. Конкуренти. Посередники. Ринок робочої сили. Модель п'яти сил конкуренції М. Портера. Конкуренція між існуючими в галузі підприємствами. Потенційні нові конкуренти. Товари-замінники. Постачальниками. Покупці (споживачі). Складові мікросередовища. Зовнішнє середовище. Макросередовище підприємства. Компоненти макросередовища та мікросередовища. Економічний компонент. Політико-правовий компонент. Соціальний компонент. Технологічний компонент. Природно-географічний компонент. PEST-аналіз, аналіз галузі, SWOT-аналіз.

1.2.4. Персонал підприємства та його класифікація. Визначення показників середньооблікової чисельності робітників та чисельності персоналу в еквіваленті повної зайнятості. Забезпеченість підприємства персоналом. Розрахунок показників руху персоналу та використання запасу праці. Оцінка сезонності праці. Продуктивність праці та її оплата. Державне регулювання трудових відносин на підприємстві.

1.2.5. Сутність основного капіталу підприємства та його місце в системі ресурсного потенціалу. Класифікація виробничого капіталу підприємства. Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів, підприємства як складової його ресурсів. Сутність, класифікація та особливості відтворення основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

1.2.6. Оборотний капітал підприємства та його склад. Поняття та особливості кругообігу оборотних активів підприємства. Мале коло кругообігу оборотного капіталу аграрних підприємств. Резерви прискорення оборотності активів підприємства.

1.2.7. Трагування інновацій. Ключові компоненти інновацій. Типи

інновацій. Сутність інноваційної діяльності. Форми науково-технічного прогресу. Інноваційний продукт і інноваційна продукція. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, напрями, принципи. Основні напрями інноваційного розвитку підприємства в сучасній економіці.

1.2.8. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Класифікація інвестицій. Джерела фінансування інвестицій. Капіталовкладення підприємств. Методи заставлення інвестицій у часі. Сутність фінансових інвестицій, напрями їх здійснення. Розрахунок показників економічної ефективності капітальних вкладень підприємства (показники ефективності капітальних вкладень, термін їх окупності). Вибір найбільш прийняттого варіанту капітальних вкладень.

1.2.9. Сутність понять витрати, поточні та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, послуг і робіт. Класифікація поточних витрат. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Поняття калькулювання продукції підприємства. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості. Особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах окремих галузей. Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

1.2.10. Загальна характеристика, методи вимірювання продукції, що виробляє та реалізує підприємство. Поняття валова продукція, товарна продукція, кінцева продукція, чиста продукція, прибуток. Валове виробництво сільськогосподарської продукції. Валова продукція сільського господарства. Товарна і реалізована продукція та методика визначення показників товарності. Конкуруючі види продукції. Кінцева продукція сільськогосподарських і агропромислових підприємств. Прибуток в загальному економічному розумінні.

1.2.11. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства. Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності. Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства. Резерви зростання прибутку. Фінансові результати, показники прибутку і рентабельності.

1.2.12. Фінансовий стан. Фінансовий стан як система взаємопов'язаних елементів. Ендогенні фактори. Екзогенні фактори. Показники оцінки фінансового стану підприємства. Показники оцінки майнового стану підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності. Показники оцінки фінансової стійкості і стабільності підприємства. Показники рентабельності підприємства. Показники ділової активності. Показники прибутковості (рентабельності).

1.2.13. Ціна в ринковій економіці та її види. Цінова конкурентоспроможність та цінова конкуренція. Цінова політика підприємства. Ціноутворення і ціни на продукцію сільського господарства. Методи визначення рівня ціни пропонування. Паритет цін і механізм його забезпечення в ринковій економіці. Ціноутворення і ціни на сучасному етапі розвитку ринкової економіки.

1.2.14. Форми спеціалізації в сільському господарстві і методика визначення виробничого напрямку аграрних підприємств. Методика визначення ефективності галузевої структури аграрного підприємства. Регіональні та господарські агропромислові формування.

1.2.15. Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств. Основні форми розвитку підприємства. Концепції розвитку підприємств; Сучасні моделі розвитку підприємств. Поняття економічного типу розвитку підприємства. Інтенсивний та екстенсивний типи розвитку. Чинники розвитку підприємства і форми його вияву.

1.3 ОРГАНІЗАЦІЯ І ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.3.1. Організація і планування в системі менеджменту аграрного підприємства. Поняття та складові процесу виробництва. Поняття: «організація», «самоорганізація», «планування». Процес організації: зміст, елементи процесу організації та планування. суб'єкти організації. Підприємство як об'єкт організації. Поняття та складові виробничого процесу та принципи його організації. Процеси організації.

Предмет вивчення науки «організація виробництва», «планування». Основні риси ринкової економіки. Основна мета (місія) виробництва. Основне завдання організації виробництва. Зміст організації процесу виробництва. Основні принципи організації виробництва. Закони України про власність, про підприємства в Україні, законодавство про підприємництво, аграрне, трудове законодавство Господарський і Податковий кодекси України – основа організації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та об'єднань.

1.3.2. Система ведення господарства. Поняття «система». Систем ведення господарства, її роль в організації ефективної конкурентоспроможної діяльності різних видів підприємств. Фактори, що визначають формування системи ведення господарства. Класифікація систем ведення господарства. Основні принципи та вимоги до побудови раціональної системи ведення господарства. Складові та компоненти системи ведення господарства.

1.3.3. Система планування на підприємстві. Система внутрішньогосподарського планування. Директивне планування. Індикативне планування. Перспективне планування. Поточне планування. Тактичні планування. Стратегічне планування. Оперативне планування. Оперативно-календарне планування. Плани окремих видів діяльності. Упорядковане планування. Перехідне планування. Позачергове (евентуальне) планування.

Наукове прогнозування. Організація планової роботи на підприємстві. Організація системи планування та її структурні елементи. Розробка стратегії підприємства. Аналіз та оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Розробка прогнозу, що до розвитку фірми. Основні функції планово-економічного відділу підприємства. Етика планування. Оцінка та управління якістю планів. Основні характеристики плану. Ефективність, надійність, напруженість планів.

1.3.4. Стратегічне та перспективне планування. Стратегія розвитку підприємства. Основними завданнями формування стратегії підприємства. Послідовність складання стратегічного плану. Основні розділи стратегічного плану підприємства. Тактичне планування. Основні розділи тактичного плану підприємства. Маркетингова програма. Виробнича програма. План розвитку науки і техніки. План з праці й кадрів. План капітального будівництва. План матеріально-технічного забезпечення. Планування собівартості, прибутку й рентабельності. Фінансовий план. План соціального розвитку колективу. План заходів щодо охорони природи й раціонального використання природних ресурсів. Суть і принципи прогнозування. Принципи прогнозування. Види прогнозування та класифікація прогнозів. Науково-технічне прогнозування. Економічне прогнозування. Соціально-політичне прогнозування. Типи прогнозування. Методи прогнозування.

1.3.5. Поточне та оперативне планування. Оперативне планування виробництва. Календарне планування. Диспетчерського регулювання (диспетчерування). Системи оперативного планування. Розроблення оперативних планів виробництва. Основні методи оперативного планування виробництва. Об'ємний метод. Календарний метод. Об'ємно-динамічний метод. Об'ємно-календарний метод.

1.3.6. Організація використання засобів виробництва в підприємствах. Поняття, склад і структура засобів виробництва підприємств. Джерела формування та відтворення засобів виробництва. Амортизація основних засобів виробництва. Методи нарахування амортизації. Амортизаційний фонд, порядок його формування та використання. Показники рівня оснащеності основними і оборотними засобами та ефективності їх використання. Поняття матеріально-технічної бази підприємства.

Система машин та організаційно-економічні і екологічні вимоги до її формування в сучасних умовах. Методи розрахунку потреби у техніці.

Організація забезпечення системою машин і використання машинно-тракторного парку. Планування обсягу механізованих робіт. Склад і структура транспортних засобів. Планування і організація вантажоперевезень та використання автомобілів. Методика розрахунку потреби підприємства в транспортних засобах. Класифікація видів перевезень і вантажів. Планування експлуатаційних витрат автопарку та визначення собівартості одиниці послуг автопарку.

1.3.7. Трудові ресурси та організація їх використання на підприємствах. Поняття трудових ресурсів і робочої сили. Сучасні тенденції у зміні чисельності і складу трудових ресурсів. Суть і характерні риси ринку праці,

його елементи і функції. Система мотивації праці та свобода попиту на робочу силу. Показники наявності, забезпеченості і використання робочої сили на підприємствах. Організація раціонального використання трудових ресурсів в підприємствах. Поняття, сутність і завдання організації праці на підприємствах. Організація робочих місць, та їх планування. Умови, режими праці та відпочинку у підприємстві. Форми організації праці на підприємствах. Розміри трудових колективів та методи їх оптимізації. Загальні принципи раціонального формування трудових колективів у галузях основного, допоміжного, обслуговуючого виробництва.

1.3.8. Планування витрат і собівартості продукції. Мета, завдання та послідовність планування витрат виробництва. Класифікація та облік витрат виробництва. Прямі та непрямі витрати. Постійні та змінні витрати. Елементні витрати. Комплексні витрати. Кошторис витрат на виробництво. Калькуляційні статті.

Методи планування собівартості. Пофакторний метод. Кошторисний метод. Метод калькуляцій. Нормативний метод. Методика розрахунку зниження собівартості продукції за окремими факторами.

1.3.9. Фінансовий план підприємства. Значення, зміст і технологія розробки фінансового плану. План доходів та витрат (прибутків та збитків), послідовність його складання, визначення середньогалузевих показників, прогнозна оцінка обсягів продажу продуктів фірми, визначення валового прибутку, розрахунок операційних витрат фірми, обчислення операційного прибутку, визначення суми сплати відсотків за кредити, обчислення суми податків з прибутку. Визначення чистого прибутку. Знаходження точки беззбитковості.

План грошових надходжень і виплат (план руху готівки). Чистий потік готівки. Додатний і від'ємний потік готівки. Плановий баланс, мета та вимоги його складання. Зобов'язання перед власниками та акціонерами. Очікувані фінансові коефіцієнти, цілі їх розрахунків. Аналіз чутливості. Фінансові потреби фірми та умови повернення коштів кредиторам та інвесторам.

1.3.10. Бізнес-планування. Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану. Мета бізнес-плану. Значення бізнес-плану. Структура й зміст бізнес-плану. Загальні передумови та історія проекту. Загальний аналіз ринку й концепція маркетингу. Сировина й постачальники. Місце розміщення й навколишнє середовище. Проектування й технологія. Управління й накладні витрати. Трудові ресурси. Схема реалізації проекту. Фінансовий аналіз і оцінка інвестицій. Реалізація бізнес-плану на підприємстві. Планування й управління ходом робіт з реалізації розробленого бізнес-плану. Коректування бізнес-плану на основі отриманих контрольних показників.

1.4. ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

1.4.1. Сутність фінансів: концепції, ознаки, функції. Зміст фінансових відносин: суб'єкти та об'єкти, моделі фінансових відносин в суспільстві. Фінансові ресурси як носій фінансових відносин. Зміст державного

регулювання фінансових відносин. Правові основи формування фінансової системи. Завдання і принципи фінансової політики. Основні види та напрями фінансової політики. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Фінансове планування і прогнозування: суть, принципи, методи, завдання. Управління фінансами та його зміст. Фінансове забезпечення і фінансове регулювання. Сутність, види, форми і методи фінансового контролю. Склад і характеристика фінансових важелів. Структура фінансової системи України. Принципи побудови фінансової системи. Сфери та ланки фінансових відносин: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси. Суть, функції і роль фінансового ринку в державі з ринковою економікою. Структура та інструменти фінансового ринку.

1.4.2 Бюджет як економічна і правова категорія. Економічна сутність доходів бюджету та їх класифікація. Видатки державного бюджету, їх класифікація. Бюджетна система: поняття і принципи побудови. Бюджетна система України та її структура. Поняття бюджетного процесу і його етапи. Державний борг. Бюджетний дефіцит: види та шляхи скорочення. Поняття бюджетного дефіциту. Критерії класифікації основних видів бюджетного дефіциту. Джерела погашення бюджетного дефіциту. Сутність місцевих фінансів, їх структура та функції. Доходи та видатки місцевих бюджетів. Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва.

1.4.3 Фінансові відносини суб'єктів господарювання. Фінансові ресурси підприємства, їх склад і джерела формування. Фінанси комерційних підприємств: їх види та зміст на них фінансової роботи. Сутність і призначення міжнародних фінансів. Фінансова діяльність міжнародних організацій. Міжнародні фінансові інституції та їх функції. Міжнародний фінансовий ринок та його сегменти. Фінансова безпека, її сутність і місце в системі економічної безпеки. Складові фінансової безпеки держави. Індикатори фінансової безпеки держави. Механізм забезпечення фінансової безпеки, бюджетна безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека, торгова безпека, безпека страхового ринку, безпека фондового ринку.

1.4.4 Концепції походження грошей. Гроші як загальний еквівалент і особливий товар. Функціональний підхід до визначення сутності грошей. Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші: сутність, еволюція. Демонетизація золота. Сутність та кредитна природа неповноцінних грошей. Розвиток неповноцінних грошових форм. Суть і структура грошового обороту, кругообіг готівкових грошей. Правила готівкового обігу в Україні, грошові потоки та механізм їх балансування, безготівкові грошові обороти. Грошова маса та її структура, функціональні форми грошей, грошова маса та швидкість обігу грошей, грошова маса та грошові агрегати, грошовий обіг та його форми, закони грошового обігу, грошова маса в Україні, сталість грошей та механізм її забезпечення. Структура грошового ринку.

1.4.5 Теоретичні концепції інфляції, теорії інфляції. Причини виникнення інфляційних процесів в економіці. Форми прояву та стадії розвитку інфляції. Види грошових реформ за глибиною реформаційних заходів, за характером

обміну старих грошей на нові, за порядком введення в обіг нових грошей. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Суть цінних паперів, види цінних паперів, акції, облігації, ощадний сертифікат, ринок цінних паперів, фондова біржа, еволюція фондової біржі, формування ринку цінних паперів в Україні. Суть міжнародних валютних відносин. Поняття валютної системи. Валютний курс, його функції. Порядок визначення валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Загальна характеристика та структура валютного ринку. Валютні операції. Види валютних операцій. Котирування валют. Валютні ризики і методи валютного страхування.

1.4.6 Суть кредиту, основи кредитних відносин. Натуралістична та капіталотворча теорії кредиту. Суть, еволюція та джерела позичкового капіталу. Структура ринку позичкового капіталу. Позичковий відсоток, ринок позичкових капіталів в Україні. Функції кредиту (перерозподільна, емісійна, контрольна). Концепції походження кредиту, форми кредитних відносин, види кредиту, класифікація кредитів. Банківський кредит, комерційний кредит, споживчий кредит, державний кредит, міжнародний кредит.

1.4.7 Суть кредитної системи, структура сучасної кредитної системи. Основні положення системи кредитування, основні принципи кредитування. Кредитна система як сукупність кредитно-фінансових інститутів. Роль кредитної системи в розвитку економіки. Етапи укладання кредитної угоди. Критерії оцінки фінансового стану позичальника. Форми забезпечення кредитів.

1.4.8 Національний банк України: особливості створення та діяльності. Устрій та функції центрального банку. Реалізація грошово-кредитної політики. Суть та призначення комерційних банків у сучасному економічному просторі. Класифікація комерційних банків. Суть, функції та основні види спеціалізованих кредитно-фінансових установ. Основні напрямки діяльності сучасних спеціалізованих кредитно-фінансових установ. Характерні риси міжбанківських об'єднань. Особливості зовнішньоекономічних відносин, призначення та функції Міжнародного валютного фонду. Світовий банк та Європейський банк реконструкції і розвитку. Європейський банк реконструкції та розвитку. Азіатський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Міжамериканський банк розвитку. Регулювання валютних взаємовідносин. Нагляд за макроекономічною та валютною політикою країн. Напрями кредитної політики світового Банку.

1.5. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.5.1 Система управління підприємством: характеристика, склад та взаємозв'язок функцій. Поняття аналізу господарської діяльності: предмет, об'єкт, функції, роль та задачі. Принципи проведення аналізу господарської діяльності. Взаємозв'язок управлінських рішень та аналізу господарської діяльності. Технологія прийняття управлінських рішень за результатами аналізу господарської діяльності.

1.5.2. Історія і перспективи розвитку аналізу господарської діяльності.

Взаємозв'язок аналізу діяльності суб'єктів господарювання з іншими дисциплінами. Класифікація та взаємозв'язок видів аналізу господарської діяльності. Характеристика основних видів аналізу. Значення окремих видів аналізу господарської діяльності в управлінні підприємством.

1.5.3. Організація аналітичної роботи на підприємстві. Етапи проведення аналізу господарської діяльності на підприємстві. Система економічної інформації, її особливості. Сутність процесу забезпечення аналізу господарської діяльності інформацією і вимоги до неї. Класифікація інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності. Характеристика основних джерел інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності.

1.5.4. Сутність, зміст і особливості методу та методики аналізу господарської діяльності. Класифікація методичних прийомів аналітичних досліджень. Характеристика математичних способів та прийомів аналізу господарської діяльності. Характеристика евристичних способів та прийомів аналізу господарської діяльності.

1.5.5. Мета, завдання та основні принципи екологізації агровиробництва. Основні етапи проведення аналізу екологізації сільського господарства. Основні методи дослідження екологізації сільського господарства. Основні ефекти екологічної діяльності аграрних підприємств.

1.5.6. Значення та завдання аналізу виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, робіт і послуг. Загальна схема та послідовність проведення аналізу. Система показників. Інформаційна база проведення аналізу. Аналіз обсягу виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції в натуральному та вартісному вираженні. Оцінка динаміки обсягу виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції. Аналіз асортименту та структури випуску продукції. Комплексний аналіз впливу асортименту та структурних зрушень на економічні показники роботи сільськогосподарського підприємства. Аналіз якості сільськогосподарської продукції.

1.5.7. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу витрат і собівартості виробництва сільськогосподарської продукції. Класифікація видів виробничих витрат сільськогосподарської продукції. Методика аналізу витрат і собівартості виробництва сільськогосподарської продукції.

1.5.8. Аналіз забезпечення аграрного підприємства трудовими ресурсами. Аналіз використання робочої сили, аналіз використання робочого часу. Показники та аналіз динаміки продуктивності праці. Аналіз впливу трудових і організаційно-технічних факторів на динаміку продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції, що випускається. Аналіз резервів продуктивності праці й випуску продукції.

1.5.9. Аналіз показників складу, структури, руху та технічного стану основного і оборотного капіталу. Аналіз ефективності основного і оборотного капіталу. Аналіз земельних ресурсів аграрного підприємства.

1.5.10. Аналіз фінансових результатів діяльності аграрного підприємства. Аналіз оцінки фінансово-економічного стану аграрного підприємства. Аналіз ефективності діяльності аграрного підприємства

1.6 МЕНЕДЖМЕНТ

1.6.1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

1.6.2. Організація як об'єкт менеджменту Сутність категорії «організація». Ознаки організації як об'єкта управління. Різновиди організацій. Внутрішнє середовище організації. Культура та імідж організації як її внутрішні фактори. Мікрооточення (фактори зовнішнього середовища безпосереднього впливу): партнери; конкуренти; центральні та місцеві органи влади; навколишнє населення; природні умови. Макрооточення (фактори зовнішнього середовища опосередкованого впливу): міжнародні події та оточення; стан економіки; соціокультурні фактори; політичні обставини; розвиток науки й технології; право; соціально-суспільні фактори. Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації.

1.6.3. Закони, закономірності та принципи менеджменту Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Закони і закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

1.6.4. Функції менеджменту Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретний і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

1.6.5. Планування, як загальна функція менеджменту. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика правила процедури. Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.

1.6.6. Організація, як загальна функція менеджменту. Сутність функції організування та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації.

1.6.7. Мотивація як загальна функція менеджменту Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій, мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

1.6.8. Контроль як загальна функція менеджменту Поняття контролювання та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю. Види управлінського контролювання.

1.6.9. Методи менеджменту Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

1.6.10. Організаційні основи управління Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цілевизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність. Організація управління в підприємствах з різною формою власності. Організаційні основи виробництва і управління. Персонал в системі аграрного менеджменту.

1.6.11. Організаційна структура управління Організаційна структура формувань і фактори, що її визначають. Поняття організаційної структури управління формувань і її основні категорії. Основні принципи і умови формування організаційних структур управління. Класифікація організаційних структур управління і їх характеристика Методичні основи проектування (удосконалення) організаційних структур управління.

1.6.12. Інформація і комунікації в менеджменті Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації Вимоги, що висуваються до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотний зв'язок в процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваги.

1.6.13. Прийняття та реалізація управлінських рішень Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських

рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

1.6.14. Лідерство та управління Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування. Характеристика та класифікація стилів керування. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2.1. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

1. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 266 с.
2. Бондарєва Т.І. Оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2016. 43 с.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/>
4. Міжнародна економіка: термінологічний словник / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: «НВП «Інтерсервіс», 2017. 250 с.
5. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / В.П. Галушко та ін. Київ : НУБіП України, 2016. 447 с.
6. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
7. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Частина 1: Навчальний посібник / Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Корольчук Л.В., Кравчук П.Я., Урбан О.А., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 324 с.
8. Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с.
9. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. № 201. URL. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01/>
10. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473- VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19/>
11. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2019 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. №1136. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1136-2018-%D0%BF/>
12. Про Митний тариф України: Закон України від 19.09.2013 р. № 584-VII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18/>
13. Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017р. № 1017-р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80/>

2.2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Захарченко В.І. Економіка підприємства. Практикум: навч. посібник. Львів. Видавництво: Магнолія. 2019. 144с.

2. Кулішов В.В. Економіка підприємства. Теорія і практикум: навч. посібник. Львів. Видавництво: Магнолія. 2020. 208с.
3. Ковальської Л.Л., Кривов'язюка І.В. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
4. Іванова О.А., Пеліхов Є.Ф., Сумець О.М. Економіка сучасного підприємства: навч.посіб. Харків: Вид-во НУА, 2017. 312с. URL:
5. Лисак О.І., Андреева Л.О., Болтянська Л.О.. Економіка підприємства: навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
6. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: навч. посібник. Львів. Видавництво: Магнолія. 2020. 876с.
7. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Львів. Видавництво: Магнолія. 2018. 436с.

2.3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1. Азізов С.П., Канінський П. К. Організація аграрного виробництва і бізнесу: підручник. Київ. ТОВ "Четверта хвиля", 2012. 774 с.
2. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства :навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 260 с.
3. Ільчук М.М., Зрібняк Л. Я., Мельник С. І. Організація і планування сільськогосподарського виробництва : підруч. за ред. М.М. Ільчука та Л. Я. Зрібняка. Вінниця. Нова Книга. 2008. 456 с.
4. Економіка сільського господарства : навч. пос. за ред. В.К. Збарського і В.І. Мацибори. Вид. 2-е, перероб. і доп. Київ. Каравела. 2012. 312с.
5. Економіка і організація агробізнесу [Електронний ресурс] : Практикум. К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2020. 211 с. URL: <https://bit.ly/3srTv0a>
6. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посіб / За заг. ред. д.е.н. Н. В. Сментини. К: ФОП Гуляєва В.М, 2019. 320 с. URL:<https://bit.ly/3uc3SWy>
7. Петров П.В. Організація виробництва і планування в аграрних формуваннях: Практикум. Одеса : Друкарський дім, Друк Південь, 2011. 296 с.
8. Планування та організація діяльності підприємства [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Г. Б. Веретенникова, В. В. Томах, І. М. Геращенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 210 с. URL: <https://bit.ly/3spEfkx>
9. Організація виробництва : навч. посібник / В. В. Прохорова, О. Ю. Давидова. Х. : Вид-во Іванченка І.С., 2018. 275 с. URL: <https://bit.ly/3MC32bW>

2.4. ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

1. Бездітко Ю.М., Посаднєва О.М. Грошово-кредитна політика НБУ: навч. посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 190с.
2. Белова І. В. Дослідження грошово-кредитного ринку: навчальний

посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 147 с.

3. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник [3-е видання]. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 352 с

4. Кремень В. М. Фінанси: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2018. 413с.

5. Левченко Л.В. Гроші та кредит: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 224с.

6. Мещеряков А. А., Архірейська А. А. Гроші та кредит (практикум) : навчальний посібник. Дніпро : УМСФ, 2022. 171 с.

7. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.

8. Фінанси України: навч. посібник. / за ред. М.І. Карліна, О.А. Івашко. К. : Кондор, 2018. 332 с.

9. Щетинін А. І. Гроші та кредит: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 440 с. URL:

2.5. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Адлер О. О., Лесько О. Й. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2019. 115 с.

2. Демиденко С. Л. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2020. 199 с. <https://elib.chdtu.edu.ua/e-books/3307>

3. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.

4. Шабатура Т.С. Методологічні засади аналітичного забезпечення реалізації економічного потенціалу агропродовольчих підприємств. Комплементарність механізмів реалізації економічного потенціалу агропродовольчих підприємств: монографія / Т.С. Шабатура: ОДАУ. Одеса ТЕС, 2019. 388 с.

5. Шабатура Т.С., Гейне В.Л. Формування стану економічної безпеки сільськогосподарських підприємств в умовах світової пандемії COVID-19. *Науковий журнал «Економічний вісник Причорномор'я»*. Одеса, ОДАУ, 2022 р., № 3. С. 124-236.

6. Шабатура Т.С., Замлинська О.В., Осик С.В., Селезньова Г.О. Цифрові аспекти стратегічного управління як інструменту підвищення економічної ефективності діяльності компаній. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2023. № 11. С. 71-79.

7. Шевченко А.А., Петренко О.П., Орлова В.О. Дослідження факторів впливу на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні. *Scientific horizons*. 2020, Vol. 23, No. 9. Pp. 68-77

8. Tetyana Shabatura (2023). Mechanism for activation of innovative opportunities of enterprises in the context of digitalization of the economy. Modern trends in digital transformation of marketing & management/ collective monograph / Edited by Olena Chukurna and Viktor Zamlynskyi. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2023. pp. 173-199. UDC: 658.5.011:65.01:351/354 ISBN 978-80-8185-061-5

9. Zamlynskyi V, Shabatura T, Zamlynska O, et al. (2023) Perspective Chapter: Exploring the Possibilities and Technologies of the Digital Agricultural Platform. Sustainable Development. IntechOpen. DOI: 10.5772/intechopen.112358. URL : <https://www.intechopen.com/online-first/87828>.

2.6. МЕНЕДЖМЕНТ

1. Везомська І. Г., Олійник О. М. Менеджмент : конспект лекцій / Київ: Ліра-К, 2018. 73 с.
2. Менеджмент: навч. посіб. / Мошек Г.Є. та ін.; за заг. ред. Г.Є. Мошека. Київ: Ліра. К, 2015. 550 с.
3. Михайлов С.І. Менеджмент. 2-ге видання. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 536 с.
4. Окорський В.П. Основи менеджменту: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2017. 400 с.
5. Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А.А. Мазаракі; Харків: Фоліо, 2014. 846 с.
6. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент: підручник. 4-е вид., перер. і доп. Київ: Кондор-Видавництво, 2015. 563 с.
7. Охрименко А.Г. Основи менеджменту: навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2016.
8. Родченко В.В., Новак В.О. Менеджмент: навчальний посібник.К.: НАУ, 2016. 400с.
9. Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник. 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2015. 492 с.
10. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О. Менеджмент: навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017. 252с.
11. Страпчук С.І., Миколенко О.П., Попова І.А., Пустова В.В. Менеджмент: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 356

ПЕРЕЛІК
питань для співбесіди з фахових дисциплін

1.МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

1. Матеріальний зміст МЕ, її структура, предмет та суб'єкти МЕ.
2. Роль МЕ у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.
3. Система міжнародного поділу праці (МПП) та основні тенденції її розвитку у сучасних умовах. МПП – вихідна основа розвитку СГ і МЕН.
4. Світове господарство: сутність, елементи і суб'єкти, формування, фактори розвитку.
5. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.
6. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
7. Засоби зовнішньоторговельної політики.
8. Міжнародні фінансові центри, передумови їх функціонування
9. Система СВІФТ.
10. Регіональна структура (географічний розподіл) МТ.
11. Поняття міжнародної міграції робочої сили.
12. Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її міжнародного тяжіння і експорту.
13. Передумови науково-технічного співробітництва (НТС).
14. Міжнародний лізинг, його види.
15. Міжнародні потоки капіталу.
16. Єдність та відмінності міжнародного кредиту і прямих зарубіжних інвестицій.
17. Поняття валютних відносин та світової валютної системи.
18. Європейська валютна система.
19. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці, функції у сфері зовнішньоекономічних зв'язків.
20. Валютний ринок.

2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Сутність економіки як сукупності виробничих відносин та система виробничих відносин.
2. Поняття і класифікація підприємств та їх об'єднань.
3. Основні ланки підприємств, їх функції та взаємозв'язок.
4. Принципи підприємницької діяльності.
5. Середовище функціонування підприємства.
6. Модель п'яти сил конкуренції М. Портера.
7. Персонал підприємства та його класифікація.
8. Продуктивність праці та її оплата.
9. Сутність основного капіталу підприємства та його місце в системі ресурсного потенціалу.
10. Оборотний капітал підприємства та його склад.
11. Сутність інноваційної діяльності.
12. Основні напрями інноваційного розвитку підприємства в сучасній економіці.
13. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.
14. Капіталовкладення підприємств.
15. Сутність понять витрати, поточні та капітальні витрати підприємства.

16. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення.
17. Поняття валова продукція, товарна продукція, кінцева продукція, чиста продукція, прибуток.
18. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності.
19. Показники рентабельності підприємства.
20. Ціна в ринковій економіці та її види.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧО – ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1. Організація і планування в системі менеджменту аграрного підприємства.
2. Поняття та складові процесу виробництва.
3. Процес організації: зміст, елементи процесу організації та планування.
4. Основні принципи організації виробництва.
5. Система ведення господарства.
6. Система планування на підприємстві.
7. Система внутрішньогосподарського планування.
8. Організація планової роботи на підприємстві.
9. Стратегічне та перспективне планування.
10. Тактичне планування.
11. Поточне та оперативне планування.
12. Організація використання засобів виробництва в підприємствах.
13. Поняття матеріально-технічної бази підприємства.
14. Організація раціонального використання трудових ресурсів в підприємствах.
15. Форми організації праці на підприємствах.
16. Планування витрат і собівартості продукції.
17. Фінансовий план підприємства.
18. . План доходів та витрат (прибутків та збитків).
19. Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану.
20. Структура й зміст бізнес-плану.

4. ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

1. Функції та роль фінансів.
2. Завдання і принципи фінансової політики.
3. Склад і структура фінансового механізму.
4. Сутність фінансів підприємств, принципи їх організації та зміст.
5. Функції бюджету, їхня характеристика.
6. Принципи побудови бюджетної системи України та їх характеристика.
7. Формування доходів державного бюджету, їх склад і структура.
8. Видатки державного бюджету. Основні напрямки використання бюджетних коштів.
9. Суть місцевих фінансів. Місцеві фінанси як система. Місцеві бюджети, їх доходи.
10. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки.
11. Функції грошей: сутність та взаємозв'язок.
12. Сутність, економічна основа та структура грошового обороту.
13. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати. Грошова база.
14. Сутність, особливості функціонування, інституційна модель та структура грошового ринку.
15. Сутність, види, вимірювання, причини інфляції.
16. Сутність та структура кредиту. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту.

17. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи. Особливості побудови банківської системи України.
18. Національний банк України – центральний банк держави.
19. Призначення, походження та класифікація комерційних банків. Особливості діяльності комерційних банків в Україні.
20. Банківські послуги: види, характеристика

5. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Система управління підприємством: характеристика, склад та взаємозв'язок функцій.
2. Принципи проведення аналізу господарської діяльності.
3. Взаємозв'язок управлінських рішень та аналізу господарської діяльності.
4. Характеристика основних видів аналізу.
5. Значення окремих видів аналізу господарської діяльності в управлінні підприємством.
6. Організація аналітичної роботи на підприємстві.
7. Етапи проведення аналізу господарської діяльності на підприємстві.
8. Система економічної інформації, її особливості.
9. Класифікація методичних прийомів аналітичних досліджень.
10. Мета, завдання та основні принципи екологізації агровиробництва.
11. Значення та завдання аналізу виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, робіт і послуг.
12. Загальна схема та послідовність проведення аналізу.
13. Аналіз обсягу виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.
14. Методика аналізу витрат і собівартості виробництва сільськогосподарської продукції.
15. Аналіз забезпечення аграрного підприємства трудовими ресурсами.
16. Аналіз використання робочої сили, аналіз використання робочого часу.
17. Аналіз показників складу, структури, руху та технічного стану основного і оборотного капіталу.
18. Аналіз ефективності основного і оборотного капіталу.
19. Аналіз оцінки фінансово-економічного стану аграрного підприємства.
20. Аналіз ефективності діяльності аграрного підприємства

6. МЕНЕДЖМЕНТ

1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність та поняття менеджменту.
2. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.
3. Закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації.
4. Поняття функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту.
5. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок.
6. Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.
7. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Типи повноважень: лінійні, функціональні.
8. Поняття мотивації. Теорії і моделі процесів мотивації.
9. Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролю.
10. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління

на керовану.

11. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту.
12. Економічні методи менеджменту.
13. Адміністративні методи менеджменту.
14. Соціально-психологічні методи менеджменту.
15. Інформація, її види та роль в менеджменті. Класифікація інформації. Вимоги, що висуваються до інформації.
16. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій.
17. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу.
18. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Моделі та методи прийняття управлінських рішень.
19. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Форми впливу та влади.
20. Поняття стилю управління. Характеристика та класифікація стилів управління.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ за результатами співбесіди з фахових дисциплін

СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

На співбесіду з фахових дисциплін виноситься 4 довільних питання із загального переліку питань для співбесіди з фахових дисциплін (додаток 1 до Програми співбесіди з фахових дисциплін для вступу до ОДАУ в 2025 році). На підготовку надається 20 хвилин. Рейтингова оцінка за відповідь на кожне питання індивідуальної усної співбесіди має максимальний бал – 50 балів. Максимальний бал за чотири відповіді складає – 200 балів.

ЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК В БАЛАХ ЗА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СПІВБЕСІДИ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ТА ЇХ КРИТЕРІЇ

Оцінка в балах за відповідь на 1 запитання	Критерій оцінки
45-50	Відповідь вступника на запитання повна, розгорнута, відображає сукупність усвідомлених знань із дисципліни, аргументовано розкриває основні положення, демонструє знання та розуміння всього матеріалу в повному обсязі, має чітку послідовну, логічну, обґрунтовану структуру, вказує на знання з дисципліни в системі міждисциплінарних зв'язків та здатність вступника самостійно, упевнено і правильно застосовувати знання, вирішуючи практичні завдання, відображає вміння й точне формулювання висновків та узагальнень, має коректне мовне оформлення з використанням сучасної термінології.
35-44	Відповідь вступника на запитання повна, розгорнута, відображає знання та розуміння всього матеріалу з дисципліни загалом, чітко структурована, характеризується послідовним, логічним, обґрунтованим викладенням матеріалу з формулюванням висновків та узагальнень, вказує на здатність вступника правильно і без особливих труднощів застосовувати знання, вирішуючи практичні завдання, має коректне мовне оформлення з використанням сучасної термінології, проте містить декілька несуттєвих неточностей або незначних помилок.
25-34	Відповідь вступника на запитання недостатньо повна й недостатньо розгорнута, відображає знання та розуміння тільки основного програмового матеріалу з дисципліни в обсязі, який дає змогу застосувати цей матеріал, характеризується спрощеним викладенням матеріалу, містить помилки в розкритті понять та використанні термінів, вказує на певні порушення логіки та послідовності в застосуванні певних знань під час вирішення завдань, відображає потребу в корекції мовного оформлення.
менше 25	Виконання не задовольняє мінімальним критеріям.

Результат індивідуальної усної співбесіди «Не зараховано» відповідає такій кількості набраних вступником балів – 99 та менше. Результат співбесіди «Зараховано» відповідає такій кількості набраних вступником балів – 100 та більше.

Голова фахової комісії
зі спеціальності 051 «Економіка»